

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Eva Petržilková: Regionální diferenciace delikvence mládeže české republiky. Sekundární analýza výzkumu ISRD-2.

Bakalářská práce Evy Petržilkové se zabývá tématem delikvence mládeže a klade si za cíl prozkoumat z tohoto pohledu rozdíly mezi regiony České republiky. V teoretické části podává autorka definice základních pojmů a obecné klasifikace přístupů z oblasti studia sociálních deviací, v praktické pak popisnou formou představuje výsledky vybraných otázek výzkumu ISRD-2. Je třeba podotknout, že spíše než o práci teoreticko-empirickou jde o dvě samostatné dílčí studie, které na sebe v celku bakalářské práce nikterak nenavazují, neodkazují, nereagují. Teoretická část například nepřináší žádné teorie nebo hypotézy o regionální distribuci delikvence, což by se s ohledem na cíl a název dalo očekávat, empirická část pak výsledky neinterpretuje v kontextu žádné z koncepcí předložených v části teoretické. Koneckonců, čtenář se ve skutečnosti ani v jedné z částí nedozví souhrnnou odpověď na klíčovou otázku po rozdílech v delikvenci mezi regiony, není nabídnuta jediná interpretace příčin a souvislostí existence nebo neexistence rozdílů, atp.

Je jasné, že v situaci, kdy reálně příliš velké rozdíly v datech nalezeny nebyly, je obtížné takové závěry konstruovat; to však není důvod pro přijetí práce v tomto stavu. Popravdě řečeno jsem měl od úvodních odstavců pochyby, zda na úrovni NUTS2 bude možné interpretovatelné regionální rozdíly vůbec objevit. Jedná se o velmi rozsáhlá a vnitřně heterogenní území, rozdíly se zde mohou snadno setřít. V situaci, kdy se je objevit nepodařilo, je však třeba zvolit jinou cestu, například porovnávat menší, homogennější jednotky, vybrané typické regiony, anebo třeba nikoli region, nýbrž velikosti sídel... V každém případě hned v úvodu při definování regionu zcela chybí zdůvodnění, proč byly zvoleny právě jednotky NUTS2.

V úvodu práce nejsou explicitně vyjádřeny konkrétní hypotézy, výzkumné otázky, jen velmi obecný záměr - "srovnání regionů". I kdybych se ovšem spokojil s tímto vágním vyjádřením, musím konstatovat, že ani toho v práci nebylo dosaženo. Celou jednu kapitolu (5.) autorka věnuje popisnému třídění 1. stupně, přičemž není vůbec vysvětlen smysl této kapitoly, tj. jaké je její místo ve výkladu, pro analýzu regionálních diferencí. Čistě deskriptivní údaje jsou předkládány velmi suše, stroze, bez propojení s dalšími částmi textu, hlavní výzkumnou otázkou nebo teoretickými koncepcemi prezentovanými v první části práce. Naprosto chybí interpretace dílčích zjištění a jejich zasazení do kontextu celé práce, stejně tak chybí i shrnutí poznatků této části, souhrnný závěr a jeho vztah k dalšímu výkladu (resp. chybí na tomto místě; ve skutečnosti se souhrnné závěry třídění 1. stupně objevují v následující kapitole 6. To ovšem dojem rozhodně nevylepší, neboť tam by se již měly objevit souhrnné závěry z třídění stupně 2.)

Ve skutečnosti ovšem závěry v 6. kapitole s tříděními 2. stupně nejsou prakticky vůbec formulovány na úrovni regionálních rozdílů, nýbrž v naprosté většině komentují souhrnné výsledky za populaci, tj. třídění 1. stupně (výmluvně za všechny předchozí podkapitoly viz 6.3.5. na s. 55). Stejně tak se souhrnných závěrů o rozdílech mezi regiony (a už vůbec ne pokusu o jejich interpretaci, vysvětlení) nedočkáme ani v závěru celé práce. Hlavní cíl práce tak po mém soudu nemůže být považován za splněný.

Řadu dalších problémů spatřuji v praktičtějším oblastech empirické části:

V celé práci není předloženo zdůvodnění, proč jsou používány otázky na spáchání kdykoli i za posledních 12 měsíců/4 týdny, a to navíc každá samostatně. Je za tím nějaká hypotéza? Například taková, že se v těchto ukazatelích regiony liší různým způsobem? A pokud taková není, anebo pokud výsledky ukazují stejné vzorce rozdílů, proč není pro prezentaci vybrán jen jeden ukazatel?

Prezentace analýzy asociace je naprosto nedostatečná. Autorka na několika místech píše, že analýzu provedla, že použila chí kvadrát test, případně kontingenční koef., ale vůbec je v práci neuvádí, ani nedokládá, jak přesně byly použity. Viz např. s. 33: co má autorka na mysli výrokem "Byl proveden chí-square test, který je spolehlivý."? Jak zde byl test proveden? Na jakých proměnných? S jakým výsledkem? Podobně na s. 41 autorka píše "Při analýze této problematiky jsem použila chí-square test, který zamítnul nulovou hypotézu o neexistenci vztahu. Také koeficient kontingence ukazuje na vztah mezi proměnnými." Ale výsledky testu ani koeficientu nejsou nikde uvedeny. Zcela nedostatečně je také uvedeno, jak a na jakých proměnných byly vztahy vlastně testovány.

Problematický je celý prostřední odstavec na s. 36. Co má autorka na mysli "průměrnými hodnotami"? A jaké jsou tedy vlastně Praha a Středočeský kraj? Z textu to není jasné. Není mi také jasné, co autorka interpretuje v posledních dvou větách odstavce. Jak sama píše, asociace prokázána nebyla, navíc rozdíly na úrovni desetin % rozhodně k takovým závěrům neopravňují!

U tabulek typu "Kdy poprvé zkusil..." by zejména z hlediska porovnávání jednotlivých položek bylo názornější prezentovat průměrný věk nebo kumulativní četnosti, např. v jakém věku už danou látku zkusila polovina mladistvých atp.

U tabulek prezentující podíly potrestaných (např. tab. 10) by bylo logičtější uvádět pouze podíly potrestaných z těch, kteří byli přistiženi. Takto to není přehledné, neboť do podílu potrestaných/nepotrestaných zasahují podíly nepřistižených. Anebo by bylo třeba vysvětlit, proč je to tu prezentováno v této podobě.

Není mi jasné, proč se autorka na s. 19 zabývá hypotézou o vlivu socioekonomické situace rodiny. Jak tato hypotéza zapadá do cílů práce? Obzvláště nejasné to pak je za situace, kdy následně pouze dokládá, že hypotézu stejně nelze ověřit.

Na s. 45, uvádí druhý odstavec pod tabulkou: "Výrazně nevyšší počet těchto deliktů byl spáchán respondenty z regionu kraje Praha." Prezentovat tímto způsobem absolutní četnosti nedává smysl za situace, kdy byl v Praze navýšen vzorek respondentů! Navíc je to zcela zavádějící, protože relativně podíl v Praze nejvyšší není! Totéž se objevuje i na s. 47.

Mimochodem, o navýšení počtu respondentů v Praze a Středočeském kraji autorka nikde v práci neinformuje a zdá se, že tuto skutečnost ani nijak nezohlednila při analýze 1. stupně.

Některé závěry na s 48. neodpovídají relativním hodnotám v příslušných tabulkách.

V prvních 2 odst. kap. 6.3. není dostatečně vysvětleno, zda jde o počet/podíl ANO ze všech včetně nepřistižených, anebo pouze z přistižených. Ať už tak anebo tak, je třeba zdůvodnit, proč jsou právě tyto údaje takto prezentovány. Z pozdějších komentářů to sice vyplyne, ale to je už pozdě. Vzhledem k tomu, že v dřívější kapitole bylo uváděno ANO ze všech včetně nepřistižených, čtenář v tomto duchu automaticky výsledky chápe i zde a musí pak nutně dojít k závěru, že takovéto přímé porovnávání nemá smysl, protože uvedené podíly jsou ovlivněny podíly přistižených v jednotlivých krajích.

Co přesně má autorka na mysli konstatováním v závěru: „Praha bývala v průměru či podprůměru co do počtu deliktů.“

Práce má také řadu formálních nedostatků:

- Tabulkám chybí názvy, titulky informující o obsahu.
- Tabulka č. 2 mi připadá pro čtenáře poněkud nadbytečná; stačilo by souhrnné konstatování, případně její umístění do příloh.
- U tabulky č. 23 a dalších není úplně jasné, zda se “řádkovými %” myslí počet/podíl odpovědí ANO a zbývající je podíl odpovědí NE; chtělo by to lépe popsat. Zároveň by pro prezentaci těchto výsledků byla mnohem názornější grafická forma.
- Abstrakt je příliš stručný, neinformuje dobře o celku práce.
- Velmi podivně vyznívá vyjádření na s. 8: “Je totiž možné, že právě v den sbírání dat tito potenciální delikventi nebyli ve škole. Tedy je tu možnost, že nám ve vzorku chybí několik respondentů.”
- Není mi jasný smysl zařazení citátu „Pozornost je věnována zejména analýze delikventního jednání mladistvých, a to zejména v rámci výzkumů založených na osobních výpovědích pachatelů.“ [Komeda, str. 190-191] na dané místo v práci.
- Nerozumím vyjádření na s. 34: „Níže uvedené otázky byly analyzovány pomocí proměnné regionu.“

Z uvedených důvodů nedoporučuji bakalářskou práci Evy Petržilkové k obhajobě.

Jiří Vinopal, 2. 9. 2013